

Preek gehouden op 24 oktober 2021
in de Westerkerk Amsterdam
Marcus 10: 46-52
door ds. Gert Jan de Bruin

Wat een contrasten in dit evangeliefragment. Licht en donker valt er over de weg van Jezus naar Jeruzalem. Er is een schreeuw uit de diepte van een blinde bedelaar en een onmiddellijke reactie van omstanders: hou je gedeisd. Er is iemand die zit, anderen die gaan. Maar wie ziet er nu eigenlijk wat er gaande is, wie er gaande is? Zijn er soms ook die ziende blind zijn?

We horen Jezus bij herhaling spreken over zijn weg door de diepte, maar zijn woorden komen niet aan. Er leven hooggestemde verwachtingen: in Jeruzalem zal een koningstroon gereed staan, Jezus zal daarop plaatsnemen. Voor de leerlingen is Jeruzalem een plaats om thuis te komen, maar voor Jezus is het allereerst de stad die haar profeten wegjaagt of vermoordt.

De weg die Jezus gaat, heeft iets onbegrijpelijks, kent een ondoorgrondelijk geheim. Voor zijn vrienden toen en niet minder voor ons vandaag. Marcus schildert in forse penseelstreken het onbegrip van Jezus' leerlingen en direct daarna vertelt hij over een blinde langs de weg. Zodat het ons onmiddellijk duidelijk is dat de evangelist in dat beeldverhaal over die man ons op de schouders klopt, het gaat over ons zien en niet zien, ons licht en donker.

We weten wel hoe het in het algemeen toegaat met menselijk waarnemen, met ons zien. Van jongs af aan worden we gedresseerd en opgevoed om op een bepaalde manier te kijken. Hoe vaak hoor je niet: Nee joh, dat zie je verkeerd, dat moet je anders zien. Als je je ogen de kost geeft, is het al gauw niet goed. Dat begint al jong. Zeg je in de tram tegen je moeder: 'Mam, wat heeft die meneer daar een rare neus.' Gedraag je, zoiets hoor je niet te zeggen. Voor je het weet, durf je je eigen ogen niet meer te vertrouwen. Probeer maar eens vast te houden aan een bepaald perspectief als je omgeving daar niet van gediend is. Blind ben je ook als je gevangen raakt in je eigen onbetwifelbaar gelijk, je eigen vooroordelen. Als je verstrikt raakt in het duister van het wantrouwen, als niemand meer deugt.

Bartimeüs zit aan de kant van de weg. De afhankelijkheid klinkt door in zijn naam, die eigenlijk geen naam is. Hij is de bar, dat wil zeggen de zoon van een zekere Timeüs. Hij is het kind van zijn vader; maar wie is hij zelf? Je zult maar zo heten: zoon van, dochter van... We kunnen wel raden dat hij met het opgroeien steeds kleiner is geworden, steeds afhankelijker, hij is een mens die niet meer meedoet in het leven, bijna een meubelstuk aan de kant van de weg. Reken maar dat er over hem gekletst wordt. Sommigen met empathie krijgen medelijden met hem, anderen

vragen zich hardop af: hoe komt het dat hij zo is, wat heeft hij gedaan, of wat hebben zijn ouders gedaan... Het kan niet anders of sommige van die kwetsende uitspraken heeft hij gehoord. Al gauw wordt van blinden gedacht, dat ze ook last hebben van hun oren...

Op een dag komt Jezus voorbij. De blinde man zet het op een roepen, is dat niet het begin van een beweging van vertrouwen? Hij schreeuwt, al vinden mensen rond Jezus dat geen pas geven. Hou je mond! Dat gevaar is er altijd, dat wij Jezus voor onszelf willen en dan geen oor en oog meer hebben voor de nood van anderen. Als wij ons vandaag nu eens niet doof houden voor die mens aan de kant. Dan valt te horen:

Ik zit hier vaak. De pelgrims nemen deze weg als ze naar Jeruzalem gaan. De mensen uit Jericho kennen mij vrijwel allemaal. Ze weten dat ik hier zit. Ik denk dat ze aan mijn blindheid gewend zijn geraakt. Alsof zoiets went... De meesten herken ik aan hun stem. Ze komen hier zo vaak langs dat ze mij niks geven. Nou, dat is niet helemaal waar, aan het begin van de sabbat krijg ik meestal iets van hen. Denken ze dan opeens aan mij of aan de zegen over hun eigen sabbat? Ik heb een scherp gehoor: vaak klinken hun woorden 'gezegende sabbat' te gehaast. De pelgrims die hier langskomen geven mij meer. 'God zegene je' wensen ze me, maar ik versta achter hun woorden en het gerinkel van hun munten: wees dankbaar. Soms hoor ik ze tegen elkaar fluisteren: wat is er met die man? Waar heeft hij dat aan verdiend?

Die blinde aan de kant van de weg heeft een verhaal, maar wie wil ernaar luisteren? Het valt ook niet mee om wie in onze wereld niet mee kunnen komen echt te zien. Wat er toen gebeurde, is een reactie van alle tijden. Wat moeilijk om je te laten raken, om je hoofd niet weg te draaien als je op straat of op het station door iemand die bedelt wordt aangeklampt. Er is zoveel dat op je afkomt; een televisiejournaal is eigenlijk al meer dan een mens aankan.

Goddank laat Bartimeüs zich niet monddood maken, hij schreeuwt het uit: Zoon van David, eleison, erbarm u. Van alles hoor ik in die roep meeklinken: woede nu hem voor de zoveelste maal de mond wordt gesnoerd, pijn vanwege een leven in het donker, maar ook hoop. Het verhaal over Jezus gaat als een lopend vuur door het land en heeft hem klaarblijkelijk geraakt. Dat Jezus mensen aan het licht brengt, staat onuitwisbaar op zijn netvlies. Wij onthouden immers het beste wat wij het meest nodig hebben en nu komt Jezus voorbij. Bartimeüs komt in beweging, springt op en werpt zijn mantel af. De mantel als het beeld van de oude identiteit. De oude patronen, de vooroordelen, alles wat hem gevangen houdt, werpt hij van zich af. Ik laat me nog een keer onderbreken door het verhaal van de blinde. Hij vertelt ons:

Ik moet zo hard geschreeuwd hebben, dat Jezus het hoorde. Opeens kwamen er een paar mensen naar me toe die me zeiden: heb moed, kom maar mee. Dat vond

ik zo merkwaardig. Even daarvoor hadden ze me nog de mond proberen te snoeren maar nu was hun toon opeens heel anders. Wie het snapt, moet het maar zeggen. Wat wil je dat ik voor je doe? - dat was wat Jezus me vroeg. Ik heb al vaak verteld dat Jezus me die vraag stelde... 'wat wil je dat ik voor je doe?' Bijna iedereen reageert dan verbaasd. Hoe vaak heb ik niet gehoord: wat een merkwaardige vraag van Jezus. Maar ik vond het niet vreemd, eindelijk ontmoette ik iemand die vroeg wat ik wilde, wat ik zélf wilde. Jezus wilde horen wat er diep van binnen in mij leefde. Wat was dat anders dan dat ik mijn eigen ogen weer zou durven vertrouwen. Jouw vertrouwen heeft je gered, zei Jezus, alsof ik het niet aan hem maar aan mijzelf te danken had dat ik weer kon zien.

Als ik terugdenk aan die eerste dagen daarna... ik was gewoon dronken van wat ik allemaal zag. De bloemen die ik alleen maar geroken had, de spelende kinderen die ik vroeger slechts hoorde en nu zag, het water van de rivier waar ik wel eens mijn hand in stak om de stroming te voelen. Ik heb mijn ogen uitgelaten zoals iemand anders een hond uitlaat, een hond die wild is van blijdschap en verwachting.

Maar na een tijdje werd het anders, toen ging ik ook andere dingen zien. Ik zag vrouwen met bezorgde gezichten, mannen over straat sloffen met van die holle ogen. Ik zag aan de rand van Jericho vervuilde kinderen spelen bij een open riool. Ik wist wel dat die dingen bestaan maar om ze nu te zien, dat is toch iets anders. Er was de aanvechting om me terug te trekken achter de donkere glazen van mijn bril. Weer aan de kant gaan zitten, niet meer meedoen. Maar tegelijk wist ik dat ik dat niet kon maken tegenover Jezus. Hij heeft mij uit mijn apathie gehaald, mij van mijn wantrouwen bevrijd, dus moet ik mijn ogen wel de kost geven. Dat ben ik hem verschuldigd. Je ogen heb je niet alleen voor de mooie dingen. Ook wat lelijk is, moet ik onder ogen durven zien.

Wat een verhaal... Een man aan de kant van de weg die 'Zoon van David' roept, terwijl nog niemand Jezus zo heeft aangesproken. Bartimeüs die niet langer verblind is door eigen wantrouwen, maar ontdekt wat mogelijk is, niet langer samenvalt met wat anderen over hem zeiden. Rabboeni horen we hem zeggen, nog inniger is dat dan Rabbi, wat een leerling tegen zijn leermeester zegt. Daarmee vraagt hij: leer mij kijken, leer mij zien wat u ziet, ook zien wat u in mij ziet.

Ik kan dit evangeliefragment niet horen zonder terug te denken aan een vakantie jaren geleden, ik was op stap met jongvolwassenen die we vandaag mensen met een verstandelijke beperking noemen. Er waren ook een paar jongens uit Bartimeüshage bij. 'Zeer slechtziend' stond op hun inschrijfformulier. Ze zagen bijna niets, maar wat hebben ze genoten. Wat leerden ze me genieten. Steeds attendeerden ze mij op bepaalde dingen. Moet je dit zien, moet je dat zien. Ze keken met hun vingers, hun oren, hun neus. Toen ik een keer bij een avondmaaltijd vroeg: wat vinden jullie het mooiste verhaal uit de bijbel zei er één, zonder enige aarzeling: dat van die herder die op zoek gaat naar dat schaap dat dwaalt. Al die

andere schapen laat hij achter. De boodschap was me direct duidelijk: we raken de weg wel eens kwijt in de samenleving, maar realiseer je dat er een herder is met een vreemde voorkeur voor zoekgeraakten. Wie onder mensen niet in tel is, wordt door hem gezien.

Het evangelie wordt niet moe ons erop te wijzen dat we, als we echt willen zien, los moeten laten wat ons verblindt. Al datgene wat we onomstotelijk weten, alles wat zich heeft vastgezet in onze oordelen, vooroordelen. Blind ben je als je alles al weet, volstrekt uitgeleerd bent, op alles en iedereen uitgekeken, niets meer verwacht. Ziende kun je worden door in beweging te komen, je jas af te werpen, als het ware opnieuw geboren te worden en je te voegen in de kring rond Jezus. Rabboeni tegen hem zeggen, hij de leraar, jij de leerling. Dat zeggen in de hoop dat licht in je wakker wordt, als een verheldering van je bestaan. Dit uur voor u en mij om op die vraag te komen: Rabboeni, leen mij uw ogen, leer mij zien. Geprezen zij hij, Davids Zoon.